

Aan Provinciale Staten

ONDERWERP	Concept Utrechts Programma Landelijk Gebied versie 1.0	TELEFOONNUMMER	+31618300620
DATUM	4-7-2023	E-MAILADRES	carla.bisseling@provincie-utrecht.nl
DOCUMENTNUMMER	UTSP-1088738041-10706	DOMEIN/OPGAVE	LLO
VAN	Carla Bisseling	TEAM	PMB
		PORTEFEUILLEHOUDER	Sterk
BIJLAGE	Concept Utrechts Programma Landelijk Gebied versie 1.0 Aanbiedingsbrief aan het Rijk		

Geachte dames en heren,

Essentie/ samenvatting:

Vanuit het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) hebben alle provincies de opdracht om een Provinciaal Gebiedsprogramma Landelijk Gebied in te dienen bij het Rijk. In deze gebiedsprogramma's worden ook de gebiedsplannen voor stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden geïntegreerd zodat daarmee voldaan wordt aan de Wet stikstofreductie en natuurverbetering die per 1 juli 2021 in werking is getreden. Het Utrechtse provinciale gebiedsprogramma noemen we het Utrechts Programma Landelijk Gebied (UPLG). Het concept UPLG versie 1.0 is opgesteld in drie stappen:

- 1) Startnotitie (door Gedeputeerde Staten vastgesteld op 9 mei 2023)
- 2) Koersnotitie (door Gedeputeerde Staten vastgesteld op 30 mei 2023)
- 3) Concept UPLG versie 1.0.

Gedeputeerde Staten heeft op 4 juli 2023 het concept UPLG versie 1.0 vrijgegeven om ter toetsing aan te bieden aan het Rijk en parallel daaraan verder in gesprek te gaan met onze gebiedspartners om samen met hen tot een voldragen en breed gedragen plan te komen.

Inleiding:

In het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) is opgenomen dat alle provincies voor 1 juli 2023 een gebiedsprogramma opstellen. In dit gebiedsprogramma, voor Utrecht het Utrechtse Programma Landelijk Gebied (UPLG), vindt de provinciale vertaling plaats van de opgaven/doelen uit het NPLG. Het opstellen van het UPLG heeft in 3 stappen plaatsgevonden:

- Opstellen Startnotitie (Statenbrief commissie RGW van 21 en 26 juni 2023)
- Opstellen Koersnotitie (Statenbrief commissie RGW van 21 en 26 juni 2023)
- Opstellen concept UPLG versie 1.0

Ten opzichte van de door ons vastgestelde Koersnotitie zijn in het concept UPLG versie 1.0 de opmerkingen verwerkt uit:

- de Hackathon bijeenkomsten met de natuur- en landbouworganisaties

- afzonderlijke bestuurlijke overleggen met gemeenten en waterschappen, vertegenwoordigers van de agrarisch sector en vertegenwoordigers van natuurorganisaties
- de eerste vergaderingen van de Regionale Stuurgroepen Utrecht West en Oost en de Provinciale Stuurgroep Landelijk Gebied
- de door uw commissie RGW gemaakte opmerkingen bij het bespreken van de Statenbrieven over de Startnotitie en de Koersnotitie in de vergaderingen van 21 en 26 juni 2023.

De impact van de opgaven waar we voor staan zal groot zijn. Het gaat niet meer alleen om stikstof. De vraagstukken op het gebied van water, klimaat en natuur zijn minstens zoveel omvattend en van betekenis voor de mensen die er wonen en werken. Om die reden wordt momenteel ook gewerkt aan een sociaaleconomische impactanalyse. Uitwerking van al deze opgaven betekent een flinke ruimteclaim met het combineren van opgaven met meervoudig ruimtegebruik als belangrijk uitgangspunt. De uitdagingen waar we voor staan zijn groot, maar het biedt ook kansen:

- ons landelijk gebied wordt klimaatbestendig met een robuust en veerkrachtig watersysteem;
- biodiversiteit versterken we vanuit een combinatie van de natuuropgave met een natuurinclusieve landbouw;
- we brengen de natuur en landbouw in balans met de draagkracht van het landschap en het onderliggende water- en bodemsysteem;
- investeren in duurzaamheid is ook investeren in een duurzaam toekomstperspectief voor een vitale landbouw.

In de bestuurlijke gesprekken met de gebiedspartijen en in de commissie RGW van 26 juni over de Koersnotitie is een duidelijk signaal afgegeven dat het participatietraject met alle gebiedspartijen te beperkt is geweest. Gebiedspartijen voelden zich onvoldoende gezien en betrokken. Om die reden hebben na de bestuurlijke overleggen een aantal organisaties hun reacties op de Koersnotitie ook nog per brief nagestuurd. Ook deze reacties/opmerkingen hebben wij zo goed mogelijk proberen te verwerken in het concept UPLG versie 1.0.

Wij hebben bewust gekozen om de concept UPLG versie 1.0 niet vast te stellen maar vrij te geven voor toetsing door het Rijk (en bijbehorende kennisinstellingen) en voor een uitgebreid participatietraject met alle gebiedspartijen. (zie als bijlagen bij deze brief het UPLG en de aanbiedingsbrief aan het Rijk). Deze twee traject lopen parallel aan elkaar. Voor de vaststelling van het definitieve UPLG versie 1.0 door ons en aansluitend door uw Staten eind 2023/begin 2024 wordt de opbrengst van de toetsing en het participatietraject verwerkt in het UPLG. Over de wijze waarop we dit participatietraject in willen richten is door gedeputeerde Sterk toegezegd u te informeren.

In het nu voorliggende concept UPLG versie 1.0 hebben wij de in de Koersnotitie opgenomen hoofdstukken verder uitgewerkt en aangevuld met een aantal extra hoofdstukken.

- *Belangrijke aanpassingen en aanvullingen ten opzichte van de Koersnotitie zijn:*
 - De methaanopgave is uitgebreider en beter uitgelegd omdat uit de gesprekken bleek dat dit voor veel betrokkenen nog een onbekende opgave is .
 - De verkenning naar de varianten voor stikstofreductie is neutraler verwoord en de structurerende principes daarover hebben wij anders geformuleerd .
 - Bij het onderwerp landbouw zijn flinke aanvullingen gekomen
 - Inhoudelijk zijn in het analysedeel nog aanvullingen gekomen .
 - De teksten over overgangszones rondom N2000-gebieden zijn uitgebreider verwoord .
- *Hoofdstukken die zijn toegevoegd aan de Koersnotitie, zoals in de eerder genoemde Statenbrief is aangekondigd:*
 - *Het Utrechtse landschap als basis voor het UPLG*
In dit hoofdstuk geven wij een schets van de vijf karakteristieke Utrechtse landschappen en de landschappelijke hoofdstructuren die de onderlegger vormen voor de provinciale vertaling van de NPLG opgaven/doelen
 - *Ontwikkelrichting per Utrechts landschap*
Voor deze 5 Utrechtse landschappen hebben wij de gewenste ontwikkelrichting beschreven vanuit een lange termijnperspectief (2050) en een eerste voorstel voor de activiteiten waar we samen met de gebiedspartijen mee kunnen starten gericht op de periode tot 2030.

- *Sociaaleconomische impactanalyse*
De impact van de te nemen maatregelen voor het realiseren van de opgaven/doelen uit het NPLG op het landelijk gebied is groot. Wij vinden het realiseren van een toekomstbestendig en vitaal platteland van groot belang. Door het uitvoeren van een sociaaleconomische impactanalyse (SEIA) willen we de sociaaleconomische effecten van de maatregelen uit het NPLG toetsen zodat we beter kunnen anticiperen op wat er zou veranderen in het landelijk gebied en waar bijsturen nodig is. Een onderzoek naar de huidige sociaaleconomische situatie van de primaire landbouw dient daarbij als nulmeting en is opgenomen als bijlage in het document. In een latere fase zullen wij samen met de gebiedspartners op gebiedsniveau de te verwachten effecten in beeld brengen op basis van een methodiek van de Wageningen University & Research. We zijn van plan hier in het najaar met enkele pilots een start mee te maken.
- *Onderzoek en monitoring*
In dit hoofdstuk hebben wij uitgewerkt op welke wijze wij de monitoring van de vier NPLG opgaven op het gebied van waterkwaliteit (KRW-opgaven), klimaat (broeikasgassen uit veenbodems en methaanemissie veehouderij), Natuur (actualisatie en uitbreiding natuurmonitoring in opdracht van het Programma Natuur) en Stikstof (monitoring emissiemetingen) willen vormgeven.
- *Maatregelpakketten*
Wij dienen zes maatregelenpakketten in bij het Rijk gericht op uitvoering op korte termijn. Deze maatregelen hebben betrekking op:
 - o Groenblauwe linten en scheggen
 - o Reductie broeikasgasuitstoot
 - o Maatregelen voorvloeiend uit de Natuurdoelanalyses
 - o Stimuleren duurzaam ondernemerschap agrarische sector
 - o Langbroekerweteringgebied
 - o Beekdalen
- *Kostenraming 2035*
In dit hoofdstuk hebben wij een globale kostenraming voor de periode tot en met 2035 opgenomen. Dit is ook de periode waarvoor de transitiegelden voor het landelijk gebied kunnen worden ingezet. Wij komen uit op 3,7 miljard euro met een bandbreedte van + of - 25%. Hiermee komen we uit op een kostenraming met een bandbreedte van 2.8 tot 4.6 miljard euro tot en met 2035. Daarmee zitten we ongeveer in de middenmoot ten opzichte van de kostenramingen van andere provincies. Deze zijn – voor zover we weten – als volgt: Noord-Brabant 8 miljard., Zuid-Holland 7 miljard, Overijssel: 4,7-5,3 miljard, Friesland 5,2 miljard, Groningen 3 miljard, Noord-Holland 1,3 miljard, Flevoland 1 miljard. Gelderland neemt alleen stikstof als thema en is daarmee niet te vergelijken, Drenthe geeft geen kostenraming en Zeeland en Limburg zijn bij ons nog onbekend.
- *Instrumenten voor de gebiedsgerichte aanpak*
Bij de uitwerking van de instrumenten maken wij een onderscheid tussen generieke instrumenten, gebiedsgerichte instrumenten en instrumenten op bedrijfsniveau. Belangrijke uitgangspunten daarbij zijn:
 - o Het gebiedsproces staat centraal
 - o Grond als motor, gericht op het behoud van vrijkomende gronden voor gebiedsprocessen en een actief grondbeleid gekoppeld aan een grondstrategieplan

- *Vervolg*

Wij sluiten het concept UPLG 1.0 af met een hoofdstuk waarin wij het vervolg van het proces om te komen tot een definitief UPLG 1.0 toelichten. Dit is gericht op de vaststelling door Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten eind 2023/begin 2024. Tegelijkertijd geven wij in dit hoofdstuk een aanzet voor de uitvoering, inclusief de bestuurlijke sturing, van de gebiedsgerichte aanpak gericht op de onderscheiden deelgebieden in het landelijk gebied en de lopende en op te starten gebiedsprocessen.

Vervolprocedure/ voortgang:

Met het besluit door Gedeputeerde Staten om het concept UPLG versie 1.0 vrij te geven gaan we een volgende fase in. Daarmee zien wij dit concept ook niet als een eindpunt maar als een startpunt. Daarbij hebben we ook oog voor bestaande initiatieven die er al lopen zoals bijvoorbeeld het handelingsperspectief Amersfoort.

Dit concept UPLG versie 1.0 is een startpunt voor een uitgebreid participatietraject met alle gebiedspartijen over dit concept. Tegelijkertijd vormt dit ook het vertrekpunt voor het opstellen van de gebiedsagenda's voor de onderscheiden deelgebieden in het landelijk gebied en voor de daarin lopende en op te starten gebiedsprocessen waarin het 'hoe' een plaats moeten vinden.

Het is ook een startpunt voor de toetsing door het Rijk van deze conceptversie op doelbereik. Bij deze toetsing door het Rijk wordt ook de Ecologische Autoriteit betrokken en worden kennisinstellingen zoals RIVM, PBL en de WUR ingeschakeld. Dit leidt tot een integrale beoordeling op het UPLG versie 1.0 die als feedback door het Rijk aan ons in het najaar zal worden gegeven.

De opbrengst uit het participatietraject, de trajecten om te komen tot het opstellen van gebiedsagenda's en gebiedsprocessen en de toetsing door het Rijk worden verwerkt in het definitieve UPLG versie 1.0. De definitieve versie wordt na vaststelling door Gedeputeerde Staten ter vaststelling voorgelegd in uw Staten. De verwachting is dat dit in het eerste kwartaal van 2024 zal plaatsvinden. De vaststelling door uw Staten markeert de officiële start van de implementatie van het UPLG samen met onze gebiedspartners. Op basis van voortschrijdende inzichten en veranderende omstandigheden zal het UPLG met enige regelmaat (jaarlijks of tweejaarlijks) in een nieuwe versie aan u worden aangeboden.

Participatie en communicatie:

Wij hebben in de aanloop naar dit concept UPLG versie 1.0 verschillende momenten van participatie en gesprek georganiseerd:

- *Opstellen UPLG-Startnotitie:* We hebben in deze startfase verschillende gesprekken gevoerd met onze gebiedspartners: in klein comité met de waterschappen en met LTO en daarna in een bredere setting met de bestuurlijke gebiedstafel Stikstof Oost en West (waterschappen, gemeenten, LTO en TBO's). Daarnaast nog een apart overleg met alle Utrechtse waterschappen en gemeenten. De input uit deze gesprekken is meegenomen in de Startnotitie UPLG. Uw Staten hebben wij over de Startnotitie en het te doorlopen proces geïnformeerd op 26 april jl. in een informatiesessie.
- *Van Startnotitie naar Koersnotitie:* Medio april hebben we een driedaagse inhoudelijke ambtelijke werksessie georganiseerd (een hackathon): de eerste twee dagen alleen PU-intern en enkele waterschappen. De derde dag zijn de resultaten van de eerste twee dagen besproken met een brede groep van ambtelijke vertegenwoordigers van alle Utrechtse waterschappen en gemeenten. Een 4e hackatondag heeft plaats gevonden op 30 mei en 1 juni met de landbouw- en natuurorganisaties.
- *Van Koersnotitie naar concept UPLG versie 1.0:* In de 2^e week van juni hebben wij verschillende afzonderlijke overleggen georganiseerd met bestuurders en volksvertegenwoordigers van waterschappen en gemeenten, met een vertegenwoordiging van agrarische organisaties en natuurorganisaties en ook een provinciebreed webinar voor alle belangstellenden. Daarnaast hebben wij een start gemaakt met de Regionale Stuurgroepen Utrecht Oost en West en de Provinciale Stuurgroep Landelijk Gebied. Deze stuurgroepen zijn ingesteld nadat wij in november 2022 de Uitvoeringsstrategie Landelijk Gebied hebben vastgesteld. In deze stuurgroepen staat het integrale gesprek tussen de gebiedspartijen centraal.

We organiseerden daarnaast in juni bijpraatmomenten in de deelgebieden met onze lokale gebiedspartners (gemeenten, waterschappen, natuurorganisaties en agrarische sector). Tijdens deze bijpraatmomenten presenteren we de denklijnen/principes van het UPLG, informeren we over het proces en duiden we de betekenis van het UPLG voor de deelgebieden. En tot slot hebben wij ook gebiedsbijeenkomsten over de concept Natuur Doel Analyses (NDA's) van de N2000-gebieden voor (direct) betrokkenen georganiseerd.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen